तैर्म्मोचितोऽहं दुर्ब्बुद्धिर्हृत्तं तैरेव जीवितं। प्राप्तः स्यां यद्यहं वीर बधं तस्मिन्महारणे।
श्रेयस्तद्भविता मह्यं नैवम्भूतस्य जीवितं। अभूद्यशः पृथिव्यां मे ख्यातं गन्धर्व्वतो बधात्।
प्राप्ताश्च पुण्यलोकाः स्युर्म्महेन्द्रसदनेऽक्षयाः। यत्त्वद्य मे व्यवसितं तच्छृणुध्वं नरर्षभाः।
इह प्रायमुपाशिष्ये यूयं व्रजत वै गृहान्। भ्रातरश्चैव मे सर्व्वे यान्त्वद्य स्वपुरं प्रति। १५०८०
कर्णप्रभृतयश्चैव सुहृदो बान्धवाश्च ये। दुःशासनं पुरस्कृत्य प्रयान्त्वद्य पुरं प्रति।
न ह्यहं सम्प्रयास्यामि पुरं शत्रुनिराकृतः। शत्रुमानापहो भूत्वा सुहृदां मानकृत्तथा।
स सुहृच्छोकदो जातः शत्रूणां हर्षवर्द्धनः। वारणाह्वयमासाद्य किं वक्ष्यामि जनाधिपं।
भीष्मद्रोणौ कृपद्रौणी विदुरः सञ्जयस्तथा। बाह्लिकः सौमदत्तिश्च ये चान्ये वृद्धसम्मताः।
ब्राह्मणाः श्रेणिमुख्याश्च तथोदासीनवृत्तयः। किं मां वक्ष्यन्ति किञ्चापि प्रतिवक्ष्यामि तानहं। १५०८५
रिपूणां शिरसि स्थित्वा तथा विक्रम्य चोरसि। आत्मदोषात् परिभ्रष्टः कथं वक्ष्यामि तानहं।
दुर्व्विनीताः श्रियं प्राप्य विद्याभैश्वर्य्यमेव च। तिष्ठन्ति न चिरं भद्रे यथाऽहं मदगर्व्वितः।
अहो नार्हमिदं कर्म्म कष्टं दुश्चरितं कृतं। स्वयं दुर्ब्बुद्धिना मोहाद्येन प्राप्तोऽस्मि संशयं।
तस्मात् प्रायमुपाशिष्ये न हि शक्ष्यामि जीवितुं। चेतयानो हि को जीवेत् कृच्छ्राच्छत्रुभिरुद्धृतः।
शत्रुभिश्चावहसितो मानी पौरुषवर्ज्जितः। पाण्डवैर्विक्रमाढ्यैश्च सावमानमवेक्षितः। १५०९०
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ एवं चिन्तापरिगतो दुःशासनमथाब्रवीत्। दुःशासन निबोधेदं वचनं मम भारत।
प्रतीच्छ त्वं मया दत्तमभिषेकं नृपो भव। प्रशाधि पृथिवीं स्फीतां कर्णसौबलपालितां।
भ्रातॄन् पालय विश्रब्धं मरुतो वृत्रहा यथा। बान्धवाश्चोपजीवन्तु देवा इव शतक्रतुं।
ब्राह्मणेषु सदा वृत्तिं कुर्व्वीथाश्चाप्रमादतः। बन्धूनां सुहृदाञ्चैव भवेथास्त्वं गतिः सदा।
ज्ञातींश्चाप्यनुपश्येथा विष्णुर्देवमणान् यथा। गुरवः पालनीयास्ते गच्छ पालय मेदिनीं। १५०९५
नन्दयन् सुहृदः सर्व्वान् शात्रवांश्चावभर्त्सयन्। कण्ठे चैनं परिष्वज्य गम्यतामित्युवाच ह।
तस्य तद्वचनं श्रुत्वा दीनो दुःशासनोऽब्रवीत्। अश्रुकण्ठः सुदुःखार्त्तः प्राञ्जलिः प्रणिपत्य च।
सगद्गदमिदं वाक्यं भ्रातरं ज्येष्ठमात्मनः। प्रसीदेत्यपतद्भूमौ दूयमानेन चेतसा।
दुःखितः पादयोस्तस्य नेत्रजं जलमुत्सृजन्। उक्तवांश्च नरव्याघ्रो नैतदेवं भविष्यति।
विदीर्य्येत् सकला भूमिर्द्यौश्चापि शकलीभवेत्। रविरात्मप्रभां जह्यात् सोमः शीतांशुतां त्यजेत्। १५१००
वायुः शैघ्र्यमथो जह्याद्धिमवांश्च परिव्रजेत्। शुष्येत्तोयं समुद्रेषु वह्निरप्युष्णतां त्यजेत्।
नचाहं त्वदृते राजन् प्रशासेयं वसुन्धरां। पुनः पुनः प्रसीदेति वाक्यञ्चेदमुवाच ह।
त्वमेव नः कुले राजा भविष्यसि शतं समाः। एवमुक्त्वा स राजानं सुस्वरं प्ररुरोद ह।
पादौ संस्पृश्य मानार्हौ भ्रातुर्ज्येष्ठस्य भारत। तथा तौ दुःखितौ दृष्ट्वा दुःशासनसुयोधनौ।
अधिगम्य व्यथाविष्टः कर्णस्तौ प्रत्यभाषत। विषीदथः किं कौरव्यौ बालिश्यान् प्राकृताविव। १५१०५
न शोकः शोचमानस्य विनिवर्त्तेत कर्हिचित्। यदा च शोचतः शोको व्यसनञ्चापकर्षति।